

Barnkonsekvensanalys

-ett barnrättsperspektiv på Nattis

Innehåll

Inledning.....	3
Tillvägagångssätt.....	3
Hur nattis fungerar i Orust kommun	5
Reglerna - vem kan få barnomsorg på obekvämt arbetstid?	6
Barnens tankar om nattis.....	7
Vuxnas tankar om nattisverksamheten	8
Referensgruppens tankar om nattis	9
Tankar om hur nattis kan utvecklas.....	10
Under tiden barnet finns på nattis	11
Efter barnet varit på nattis.....	11
Vad säger barnkonventionen?	13
Barnkonventionen har fyra huvudprinciper som vägleder oss	13
Artikel 3, om att bedöma och beakta barnets bästa vid alla åtgärder	13
Artikel 4, om offentlig budgetering för förverkligande av barnets rättigheter	14
Artikel 18, om föräldrars ansvar och statens stöd	14
Artikel 31, om barnets rätt till lek, vila, fritid och kultur	15
Vad säger forskningen om barnomsorg och nattis?	16
Lagstiftning, styrdokument och riktlinjer	18
Skollagen (2010:800)	18
Föräldrabalken (1949:381)	18
Omsorg på obekvämt tid, en tolkning av lagen	19
Diskussion - vad kan vara barnets bästa?	20
Slutsatser och rekommendationer	21
Referenslista:	22

Inledning

Sedan cirka 20 år tillbaka har Orust kommun erbjudit barnomsorg på obekväm arbetstid, också kallat nattis. Kommuner har idag ingen lagstadgad skyldighet att tillhandahålla barnomsorg på obekväm arbetstid, dock är det en verksamhet som Orust kommun värnat i många år. Det är också en tydlig trend i samhället att allt fler kommuner öppnar barnomsorg på obekväm arbetstid.

Under de senaste åren har fler föräldrar önskat plats på nattis för barnen och schematiderna har utökats. Regler har därför tagits fram som tydliggör vem som kan få en plats och på vilka grunder platsen kan nyttjas. I anslutning till arbetet med reglerna och vårt arbete med barnkonventionen uppstod ett antal frågor och funderingar kring barnkonventionen och nattisverksamheten.

Det finns exempelvis frågor om barnets rätt till föräldrar, vila och tillräcklig nattsömn, fritid och rekreation kontra föräldrars behov av arbete och inkomst som av flera skäl är viktiga att belysa för att säkerställa en verksamhet med kvalitet och efterlevande av barns rättigheter. Orust kommun beslutade därför att genomföra en barnkonsekvensanalys, att belysa verksamheten utifrån barnets bästa med frågeställningen:

I vilken omfattning skall Orust kommun erbjuda barnomsorg på obekväma arbetstider utifrån barnets rättigheter?

Frågor att beakta i en barnkonsekvensanalys är följande

- Vilken lagstiftning reglerar frågan som ska prövas?
- Vilka bestämmelser i barnkonventionen ska beaktas?
- Hur ser praxis ut?
- Vad säger aktuell forskning? Finns teorier som kan beaktas?
- Synpunkter från den beprövade erfarenheten?
- Synpunkter från det sociala nätverket?
- Synpunkter från barnet eller barnen det gäller?

Tillvägagångssätt

Utskottet för lärande beslutar om och ansvarar för nattisverksamheten och sektorchefen är verksamhetsansvarig. Kommunens arbete med barnkonventionen finns inom folkhälsostrategens uppdrag. Sektorchefen och folkhälsostartegen bildade en arbetsgrupp i samverkan med Åsa Ekman, som är konsult i barnrättsfrågor. Arbetsgruppen ansvarade för att genomföra barnkonsekvensanalysen och arbetade tillsammans med en referensgrupp genom processen.

Arbetet inleddes med att bjuda in föräldrar och vårdnadshavare till ett dialogmöte. Syftet med mötet var att få förståelse för verksamheten utifrån ett föräldraperspektiv. Det fanns också en förhoppning om att påbörja en dialog som skulle kunna fortsätta genom hela arbetet. På dialogmötet diskuterades bakgrunden till barnkonsekvensanalysen, hur behoven av verksamheten ser ut idag, vad som fungerar bra, vad som kan fungera bättre samt utmaningar med nattis.

Därefter bildades en referensgrupp med deltagare som på olika sätt berörs av frågeställningen eller har kunskap om angränsade verksamheter och frågor. Det ansågs viktigt med en bredd på referensgruppen för att frågeställningen skulle belysas från så många olika håll som möjligt. I referensgruppen bjöds representanter från förskola, nattis, elevhälsa och föräldrar in att delta.

Referensgruppen kom att bestå av

- 4 föräldrarepresentanter
- 1 representant administration barnomsorg
- 1 representant personal nattis
- 1 representant fritidsverksamhet
- 1 representant familjebehandling, individ- och familjeomsorgen
- Förskolechef
- Skolpsykolog

Referensgruppen träffades vid tre tillfällen för att tillsammans inhämta kunskap, diskutera, analysera och gemensamt ta fram förslag på hur verksamheten kan utvecklas utifrån ett barnrättsperspektiv. Deltagare från referensgruppen har också inhämtat barns åsikter om nattis genom intervjuer och samtal.

Hur nattis fungerar i Orust kommun

Nattis startade 2001-01-01 och beslut togs att verksamheten organisatoriskt skulle tillhöra förskolan i Henån samt att verksamheten skulle finansieras genom omfördelning av resurser från dagbarnvårdarverksamheten inom några av enheterna.

Det har inte gjorts någon kartläggning kring behovet av nattisverksamheten i kommunen. Verksamheten bedrivs idag inom Bagarevägens förskola i Henån. Det antas vara alltför resurskrävande att ha nattis på flera orter men frågan har inte behandlats. Vid 2019 års början var 27 barn från 13 olika familjer inskrivna. De flesta av familjerna bor i Henån, en familj bor i Varekil och en familj i Svanesund.

Från starten 2001 var öppettiderna för verksamheten kl. 18.00–06.00 samt helg med 5,5 heltidstjänster, inklusive förskoleavdelningen på dagtid. När fler föräldrar önskat plats för barnen på nattis har tiderna utökats och regler har tagits fram för att tydliggöra vem och på vilka grunder platserna kan nyttjas. Idag har verksamheten 3,5 årsarbetare, och innefattar inte förskoleavdelningspersonal på dagtid.

Kostnader för verksamheten består av personalkostnader samt material och omkostnader. Lokalkostnader redovisas inte då de nyttjas fullt ut på dagtid. Personalkostnader uppgår till 2 miljoner kronor varav 400 000 kronor obekvämt arbetstid och jour. Material och omkostnader uppgår till 50 000 kr.

På nattis finns barn i olika åldrar och miljön på förskolan är väl anpassad till yngre barn, och verksamheten jobbar medvetet med att erbjuda äldre barn utvecklande miljö och aktiviteter. Kontinuerliga samtal förs med barnen och föräldrarna angående önskemål och möjligheter att utföra olika aktiviteter även utanför förskolans område. På helgerna görs exempelvis olika utflykter såsom långa skogsvandringar, bowling, biobesök med mera. Majoriteten av aktiviteterna sker i Henån då kollektivtrafiken begränsas helgtid och därmed också möjligheterna att genomföra utflykter och aktiviteter på annan ort.

Nattis finns på en och samma avdelning, Kringlan. På Kringlan används två rum som sovrum där sovande barn har sina egna täcken, kuddar och sängar som körs in på avdelningen på kvällen. Nattis försöker anpassa verksamheten efter barnens behov och intressen.

Inskolningen sker under cirka 2 veckor med och utan föräldrar. Information ges till föräldrar bland annat i form av en folder med regler och rutiner. Varje inskolning anpassas utifrån barnens behov efter samtal med föräldrar. Inskolningen och barnets anpassning diskuteras och utvärderas på personalens planering varje vecka och dialog med föräldrarna sker regelbundet.

För barnen som ska sova görs en provnatt då barnet sover på avdelningen och föräldrar är tillgängliga via telefon. De flesta barnen som sover har en personlig bok där information mellan föräldrar och personalen skrivs ned och överlämnas. Personalen skriver i en särskild blankett om hur natten gått för de barn som sovit.

Reglerna - vem kan få barnomsorg på obekvämt arbetstid?

Information om verksamheten finns på kommunens webbplats. Vårdnadshavare ansöker om nattisplats via en blankett med information om vilka tider ansökan avser, när platsen önskas samt om eventuellt tidigare arbete på obekvämt arbetstid och hur barnomsorgen då hanterades. Beslut fattas av förskolechef, och i samråd med sektorchef om oklarhet råder kring det regelverk som finns.

Kommunstyrelsen antog regelverket under 2017¹ och det gäller från och med 2018-01-01. Målgruppen är de familjer som har behov av omsorg på obekvämt arbetstid och inte själva kan ombesörja detta. Det finns dock ingen generell rättighet att i enskilda fall få omsorg under obekvämt arbetstid, en behovsprövning sker av varje ansökan. Föräldrars ansvar att hitta lösningar på barnets behov av omsorg kvarstår. Det kan till exempel röra sig om att få arbetstider förlagda till vardagar eller dagtid istället för veckoslut eller kvälls- och/eller nattid. Omsorg på obekvämt arbetstid är avsedd för barn från och med ett års ålder till och med vårterminen det år barnet fyller 13 år, vars föräldrar har sitt ordinarie arbete förlagt till kväll, nätter och eller helger.

Målgruppen är ensamstående föräldrar med sådana arbetstider och sammanboende föräldrar där båda har sådana arbetstider. Med sammanboende jämställs förälder/vårdnadshavare som sammanbor i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden med någon som inte är förälder till barnet.

Omsorgsbehovet ska vara regelbundet och kontinuerligt återkommande och innefattar således inte tillfälliga behov. Vidare ska andra möjligheter att tillgodose behovet av omsorg ha prövats av vårdnadshavaren. Omsorg ska erbjudas förälder som annars riskerar att förlora möjligheten att försörja sig, till exempel genom att hen måste minska sin arbetstid eller inte kan behålla sitt nuvarande arbete.

Omsorg beviljas i följande kategorier

- Måndag till och med fredag kl.18:00-22:00. Sen kvällsomsorg
- Måndag till och med fredag kl. 22:00-06:00. Nattomsorg
- Fredag kl. 22:00 till och med måndag kl.06:00. Helgomsorg

Omsorg erbjuds inte på långfredag, påskafton, påskdagen, midsommarafton, midsommardagen, julafton, juldagen, nyårsafton eller nyårsdagen.

---

¹ Antagen av Kommunstyrelsen, KS/2017:1508 § 194 (2017-09-27),
<https://orust.se/download/18.1c31b39415efb271e3160082/1508249058533/Regler%20för%20Barnomsorg%20på%20obekvämt%20arbetstid.pdf>

Barnens tankar om nattis

I arbetet med barnkonsekvensanalysen har intervjuer och samtal genomförts med barn på nattis. Försök har även gjorts att nå barn som tidigare haft plats på nattis, om deras åsikter. Emellertid har inga intervjuer genomförts, då antingen barnen själva eller föräldrar inte har önskat medverka eller inte gått att få tag på. De barn som intervjuats är äldre barn på nattis, 6 år och uppåt. Nedan följer en summering av barnens tankar och åsikter om verksamheten.

Kan du förklara nattis för någon som inte vet vad det är?

- En plats man sover på. Tar hand om barnen när föräldrarna arbetar.
- Man sover där och man kan vara där ofta. Det finns sängar som man kan fälla ut, leker och pärmor med rit-teckningar.
- En plats man kan vara på när föräldrarna jobbar. Frågar om man har läxor, vi får mat, leka ibland se på tv.
- Föräldrar jobbar sent, en plats man kan vara på. Det är bra där. 5 avdelningar cirka 83 barn.

Om ett barn ska börja på nattis, vad tycker du är viktigt att vuxna berättar om nattis då?

- Berätta hur det är där, vilka sängar som det finns. Att man kan få lov att titta på tv ibland. Tala om vad man kan leka, göra när man är där.
- Att mycket är anpassat till små barn!
- Att alla barn och vuxna är snälla!

Hur är det på nattis när du är där?

- Kommer dit ca.17.30. Går från fritids med vuxen. Leker, äter, borstar tänderna, tar på pyjamas och lägger mig. Känns bra!
- Tråkigt! Sover 2 nätter i taget och får inte komma hem emellan.
- Leker, äter, vara ute. Hämtar mat på Kaprifol.
- Bra, man myser lite. Högst 3 vuxna.

När tycker du det är det roligt att vara på nattis?

- Extra kul ibland när vi kollar på film eller sommarlovsmorgon.
- Roligt när jag får ha papegojan, en leksak!
- En del vuxna gör mer saker. Går till Henån, besöker lekplatser! Extra kul när vi gick hem och besökte en fröken.
- Fröknar snälla. När vi dricker varm oboy, ofta mysigt.

Finns det något som inte är bra på nattis?

- Inget
- Att jag inte får komma hem emellan.
- På helger städas det inte, mycket sand och mat på golvet!

Finns det något som du tycker kan bli bättre eller roligare på nattis?

- Att sängarna inte ska fällas ihop. Att mamma och pappa inte ska jobba natt.
- Att man anpassar mer för äldre barn!

Om du skulle bygga världens bästa nattis, hur skulle det se ut och vad skulle barn och vuxna göra där?

- Stort med ett torn som man kan kolla ut genom. Cyklar utomhus. En park och leka vattenkrig.
- Regnbågsfärgat golv, väggar och gardiner. Glittriga handtag.
- Att det finns en fotbollsplan.
- Att fröken kan lämna mig hos en kompis.

Vuxnas tankar om nattisverksamheten

En del i en barnkonsekvensanalys är att inhämta kunskap från barnets nätverk, såsom föräldrar och vårdnadshavare samt information från yrkespersoner som har beprövad erfarenhet eller praxis från området.

Vid dialogmötet med föräldrar framkom att samtliga gör stora ansträngningar med schemaläggning, semesterdagar, föräldraledigt, att arbeta olika tider och skift än en eventuell partner och att samtliga tar hjälp av det nätverk som finns i form av släktingar och vänner. Att vara ensamstående utan exempelvis släktingar i närheten menar föräldragruppen skulle göra det mycket svårt att ha ett arbete på obekvämt arbetstid eller med längre pendling till ett arbete.

Personalens engagemang och förhållningssätt lyfts fram som en mycket viktig faktor i verksamheten. Det mesta fungerar bra och flexibiliteten märks i flera aspekter. Exempelvis bemannas samtliga nätter och personalen på nattis plockar bort nätter där behov saknas, och kan själva ändra tillbaka om förändringar uppstår för föräldragruppen. Likaså uppskattas aktiviteterna och utflykterna personalen gjort med barnen. Det underlättar för föräldrarna att veta att barnen har det bra och gör saker utöver ordinarie barnomsorg, nattis är något extra och annat. Vidare lyfts att det är positivt med permanent personal, att barnen blir trygga med nattpersonalen vid inskolningen.

Vid högtider och stängningsdagar kan det bli problematiskt där en förälder behöver ta ut semester. I dagsläget är nattis stängt under 9 högtidsdagar och 4 stängningsdagar. I vissa fall räcker inte en semesterdag för att täcka en arbetsdag vilket innebär att två semesterdagar tas ut. I de fall där arbete sker majoriteten av högtidsdagar eller stängningsdagar kan det innebära att sommarsemesteren blir mycket förkortad, vilket i sin tur leder till att barnen får en mindre sammanhängande ledighet under sommaren.

Emellanåt sker förändringar i schema med kort varsel för föräldragruppen. Då kan det vara trixigt att meddela rätt avdelning, alternativt vidarebefordra information då verksamheten inte kan nå innan 16.30. Det har också getts olika besked till olika föräldrar kring hur en ska göra vid schemaändringar. Schemaläggningen är komplex och personalens förhållningssätt och grundtanken om flexibilitet har underlättat för många. Dock är det problematiskt för föräldragruppen att kunna lämna scheman med 4 veckors varsel på grund av de olika arbetenas karaktär och framförhållning. Det kan innebära att föräldragruppen chansar och anger större behov än de sedan kan komma att behöva, innan arbetets schema är klart. Likaså finns begränsning i schemaväg då vissa arbetsgivare kan beordra personal med kort varsel. Det

fungerar att göra scheman digitalt, det finns dock olika sätt att göra det på. Exempelvis lämnar någon in flera scheman till samtliga avdelningar för att undvika missförstånd, för förskola eller skola, fritids och nattis.

Det skulle i teorin vara möjligt för barnen när de är på nattis vid vissa tidpunkter, att vara hemma under några timmar mellan förälders arbetspass. Föräldrarna ser att barnen skulle behöva en paus, men det är också problematiskt då det blir påfrestande för barnen att förflyttas hem och tillbaka till nattis. Det lyfts exempel där det emellanåt kan komma att bli skola vardag och nattis under delar av helgen, eller där skolplikten träder in och det inte är möjligt för barnen att vara hemma när en förälder är ledig dagtid och det blir långa dygn i skola och på nattis.

Gruppen talade om de förändringar som skett gällande ansökningsförfarandet och kriterier att det ska vara ett kontinuerligt behov av nattis för att kunna beviljas plats. Reglerna har tolkats olika av olika föräldrar och det har funnits oro huruvida en kan förlora sin plats om en inte nyttjar den under en tid, eller om det blir fler som är i behov av plats. Om en är delvis tjänstledig från arbete och studerar med praktik på obekvämt arbetstid har också varit otydligt huruvida en kan anses ha behov av plats eller inte. Vid stängningsdagar, när det är studiedagar stänger nattiset kvällen innan och öppnar kvällen samma dag. Det har blivit problematiskt för föräldragruppen.

Föräldragruppen önskade en diskussion om i vilken mån nattis bör vara öppet kring högtider och helger. En väg kan vara att samtala om vilka helger som anses vara barnhelger, och att det vägleder huruvida nattis ska hållas öppet eller inte. Exempelvis lyftes nyårsafton och midsommar av föräldragruppen som inte nödvändigtvis är barnhelg på samma sätt som julhelgen.

Referensgruppens tankar om nattis

I arbetet med barnkonsekvensanalysen har referensgruppen diskuterat verksamheten utifrån en mängd olika perspektiv. Nattis är en positiv del av kommunens verksamhet som uppskattas av samtliga.

Anknytning, vila och fritid är något som återkommit i diskussionerna. Referensgruppen konstaterar att en trygg anknytning är viktig för en positiv utveckling för barnet men att det är svårt att utifrån forskningen göra en rekommendation om nattisverksamhetens omfattning. För barnen blir det emellanåt långa dagar och många vuxna de kommer i kontakt med. Det är tydligt att inskolningen sker på olika sätt och anpassas efter barnet, dock har frågan lyfts om alla barn mår bra eller klarar av att ha en plats i verksamheten. Likaså diskuterades huruvida åldersspannet barn från ett år till och med 13 år bör ses över. Särskilt lyftes om det är möjligt att erbjudas annan form av omsorg för de barn som är under 2 år.

Det är många parametrar som avgör huruvida ett barn mår bra på kort och lång sikt i verksamheten, där barnets situation och person i övrigt spelar stor roll. Det är svårt att göra generella bedömningar kring kvantitet, däremot kan vissa rekommendationer göras utifrån kvalitet i verksamheten.

Referensgruppen har diskuterat ansökningsförfarandet, och att det vore önskvärt att redan i tidigt stadie kunna bedöma omfattning utifrån enskilda barn. Emellertid finns stora svårigheter att möjliggöra en sådan bedömning och det är heller inte önskvärt bland annat av administrativa skäl. Att exempelvis ha samtal med ett barn om sin situation och om nattis, innan barnet besökt och spenderat tid och sovit i verksamheten gör det nästintill omöjligt för barnet att ha en åsikt och likaså förstå barnets eventuella inställning till verksamheten. Det kan således i ett ansökningsförfarande inte vara möjligt att bedöma barnets bästa. Orust kommun vill ha en flexibel och generös verksamhet och ansökningsprocessen bör därför vara enkel och tillgänglig, inte utgöra hinder vare sig för den som ansöker eller den som beslutar om platsen. Det blir istället

viktigt att under och efter inskolningen finna en struktur, eller tydliggöra en struktur för den kontinuerliga uppföljningen. I uppföljningen ska samtal med barnet genomföras. Och utifrån det bedöma vad som är det bästa för enskilda barn i verksamheten och göra eventuella anpassningar därefter.

Vidare har referensgruppen under arbetets gång varit i kontakt med ett antal närliggande kommuner som erbjuder barnomsorg på obekvämt arbetstid. Ingen av de kommuner referensgruppen varit i kontakt med, har i arbetet med riktlinjer och regler utgått från eller benämnt barnets rättigheter.

Gruppen har samtalat om verksamhetsförbättringar utifrån ett barnperspektiv, barnrättsperspektiv och utifrån ett föräldraperspektiv. Det är viktigt att inskolning sker på förskolan innan en inskolning på nattis kan startas och att det bör tas fram en egen bok till barnet som fylls i utifrån hur barnet önskar ha det på nattis. Det bör också tas fram en tydlig struktur för hur uppföljningssamtal ska ske med vårdnadshavare och med barnet i samband med inskolningen och när barnet varit i verksamheten ett tag. Det är viktigt att det är en hög personaltäthet, kontinuitet i personalgruppen samt att personalen är utbildad. Likaså skulle det vara önskvärt med en mer hemmalik miljö, och för de yngsta barnen finna en lösning med personal som kommer hem istället för att barnet förflyttas till omsorgsmiljön. Generellt anses det viktigt att det är en egen verksamhet som inte behöver dela utrymme med andra utan kan anpassas efter barnen i verksamheten. Vidare behöver nattis vara anpassat för olika åldrar och ordna olika typer av helgaktiviteter för att tillgodose barnets rätt till fritid och att delta i kulturaktiviteter. Det är önskvärt att se över öppettider och vilka högtider som anses viktiga utifrån ett barns perspektiv. Idag har inte barn till personer med tillfälliga arbeten möjlighet till nattis, såsom timmisar eller sommarjobbare, det kan också ses över. Referensgruppen menar att det är rimligt att ta fram riktlinjer eller rekommendationer för att bibehålla kvaliteten i verksamheten utifrån barnets bästa, en slags kvalitetsdeklaration. Likaså bör kommunen titta på huruvida det är möjligt att utifrån olika åldersgrupper, med hänsyn till yngre barn, ta fram maxgränser på antalet timmar i verksamheten.

Tankar om hur nattis kan utvecklas

I arbetet med barnkonsekvensanalysen har referensgruppen diskuterat verksamheten utifrån en mängd olika perspektiv. Förutom svaret på frågeställningen I vilken omfattning skall Orust kommun erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid så har det också framkommit en mängd idéer och tankar om hur nattisverksamheten kan utvecklas.

Dessa tankar som redovisas nedan har inte värderats utifrån om det är genomförbara idéer eller inte. Likaså har ingen bedömning gjorts huruvida det är kostnadseffektivt eller hur ett genomförande skulle kunna ske.

Före barnet börjar på nattis

- säkerställa och göra klart inskolning på förskolan innan inskolning på nattis påbörjas
prövning, bedömning av varje barns mognad inför inskolning, hitta rutiner för att pröva barnets bästa vid ansökning/inskolning.
- barn till timmisar och sommarjobbare få plats
- prövning, bedömning av varje barns mognad inför inskolning
- ta fram barnets egen bok om hur hen vill ha det på nattis
- berätta för barn vid inskolning att en får titta på tv, vilka sängar som finns, att mycket är anpassat till små barn och att barn och vuxna är snälla där

- tydliggöra riktlinjerna, om en inte använder/har behov av platsen under en tid, exempelvis vid delvis tjänstledighet, eller studerar med praktik på obekvämt arbetstid
- genomföra kartläggningar för att undersöka vilket behov som finns hos föräldrarna. vilka föräldrar i kommunen som inte har möjlighet att använda kommunens verksamhet på grund av bristande tillgänglighet.
- undersöka nattis utifrån ett jämställdhets- och integrationsperspektiv. Detta för att erbjudandet inte ska förbise de grupper som är i störst behov av omsorg på obekvämt tid.
- Ta fram riktlinjer/rekommendationer för bibehållen kvalitet i verksamheten utifrån barnets bästa
- Undersöka om det är möjligt att utifrån olika åldersgrupper, med särskild hänsyn till yngre barn, ta fram generella bedömningar om maxgräns på antalet timmar i verksamheten.

Under tiden barnet finns på nattis

- välutbildad personal
  - samma personal, kontinuitet
  - hög personaltäthet/många famnar
  - ”dagmamma” som kommer hem till hemmiljön
  - en hemmalik miljö- en villa/hus
  - egen verksamhet/inte behöva dela utrymme
  - anpassad aktivitet efter åldrar
  - helgaktiviteter och olika utflykter
  - att nattis är en egen fristående verksamhet
  - senare hämttider, anpassat efter arbetstiderna
  - öppet på storhelger
  - barnen kan komma hem emellan, exempelvis mellan förälders arbetspass
  - att det städas på helgerna, det kan bli bättre
  - anpassa mer för äldre barn
  - sängarna ska inte fällas ihop
  - att kunna vara hos kompisar
  - ”barnanpassad inredning”, involvera barnen i inredningen, den fysiska miljön.
-
- tillgång till t.ex. kommunala bilar skulle hjälpa oss att ge barnen mer intressant och stimulerande fritid för positiv utveckling .
  - underlätta vid kommunikation/meddela om förändringar i schemat för föräldragruppen, rätt info till rätt avdelning osv. Enhetligt hur föräldrar ska meddela vid kort varsel.
  - se över vid stängningsdagar, när det är studiedagar stänger nattiset kvällen innan och öppnar kvällen samma dag.
  - schemalaggen för föräldragruppen, framförhållning, digitalt, flera scheman osv. Går det att hitta ett system som underlättar för alla?
  - Ta fram/tydliggöra en struktur för uppföljning av inskolning och kontinuerlig dialog utifrån barnets bästa och eventuella anpassningar. Synliggöra barnets egen röst i ett inskolningssamtal/kontinuerliga dialogen

Efter barnet varit på nattis

- göra en utvärdering av verksamheten,

- fråga de barn som gått på nattis för länge sen, hur upplevde dom verksamheten. system för att kontinuerligt ta tillvara barns tankar om utveckling av verksamheten.
- ha ett barnråd/nattisråd för utvecklande av verksamheten på sikt

Nästimtill samtliga ideér kan tydligt ses att barnets rättigheter främjas. I stor utsträckning rör idéerna barnets rätt att få information, om att göra provningar av barnets bästa, att involvera barnet och möjliggöra inflytande i verksamheten, att skapa förutsättningar för barnet att delta i kultur- och fritidsaktiviteter samt rätten till föräldrar och vårdnadshavare. En del av idéerna har fokus på föräldraperspektivet där de underlättar vardagen och säkerställer arbete och försörjning.

Referensgruppen föreslår att riktlinjerna/rekommendationerna för bibehållen kvalitet i verksamheten bland annat bör innehålla

- Tydliggörande att verksamheten vilar på principen om barnets rättigheter i första hand.
- Vid eventuella intressekonflikter ska barnets bästa och barnrättsperspektivet prioriteras
- Nattis inte omfattas av vikariepoolen, utifrån tryggheten och förutsägbarheten för barnet. Nattis använder egen ”vikariepool”
- Kontinuiteten i personalgruppen
- Notera och formalisera den kontinuerliga dialog som förs med föräldrar kring barnets mående och upplevelser på nattis
- Inskolning på förskola sker innan inskolning på nattis
- Ett uppföljningssamtal sker både med vårdnadshavare och barnet kort tid efter inskolning
- Maxtimmar anges utifrån barnets bästa
- Tydliggöra barnets rätt till inflytande och rätten till fritid & kultur i och hur dessa tillgodoses i verksamheten

Vad säger barnkonventionen?

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen², ger en definition av de rättigheter som varje barn har. Rättigheterna gäller i alla samhällen och konventionen understryker föräldrarnas och den utvidgade familjens roll och ansvar för barnet men ålägger samtidigt staten ansvar för att skydda barnet mot vanvård, utnyttjande och övergrepp. Barnkonventionen består av en mängd olika artiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn har. Artiklarna ska ses som en helhet, där varje barn har rätt till alla rättigheterna. Konventionen är en del av den internationella folkrätten, vilket innebär att staterna som ratificerat konventionen är skyldiga att göra sitt yttersta för att följa konventionens artiklar. Från 1 januari 2020 är barnkonventionen inkorporerad i svensk lag.

Barnkonventionen har fyra huvudprinciper som vägleder oss

Fyra av artiklarna i konventionen är vägledande för hur vi ska tolka övriga artiklar. I alla verksamheter och i allt arbete ska artikel 2, 3, 6 och 12 användas för att säkerställa ett barnrättsperspektiv och att vi förstår övriga artiklar korrekt.

- Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter och att ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den. Varje barn har rätt till alla rättigheterna.
- Artikel 3 anger att det i alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.
- Artikel 6 understryker varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Utveckling innebär bland annat barnets fysiska hälsa, andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.
- Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör hen.

Artikel 3, om att bedöma och beakta barnets bästa vid alla åtgärder

I artikel 3 står att läsa att konventionsstaten vid alla åtgärder som rör barn i första hand ska beakta det som bedöms vara barnets bästa. Barnets bästa är komplext och måste avgöras från fall till fall och tolkas tillsammans med barnkonventionens övriga rättigheter. Barnets bästa ska användas som vägledning i alla frågor som rör barn där fokus måste ligga på att identifiera möjliga lösningar som ser till barnets bästa. I alla åtgärder ska det bedömas individuellt utifrån det berörda barnets eller de berörda barnens specifika situation och hänsyn ska tas till barnets personliga förutsättningar och behov. När det gäller åtgärder och beslut som rör barn som

---

² <https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen>

kollektiv måste barns bästa bedömas och fastställas med utgångspunkt i de omständigheter som råder för den grupp av barn det gäller och för barn i allmänhet, på kort och lång sikt. Oavsett om det gäller det enskilda barnet eller barn som grupp bör bedömningen och fastställandet göras med full respekt för rättigheterna i barnkonventionen (Unicef, 2008 och Barnombudsmannen, 2018).

Artikel 4, om offentlig budgetering för förverkligande av barnets rättigheter

Konventionsstaten ska till fullo använda sina tillgängliga resurser för att genomföra barnets rättigheter. Staten får inte diskriminera något barn genom mobilisering av resurser eller genom det sätt resurserna används. Att använda resurserna rättvist betyder inte per automatik att spendera samma summa på varje barn. Rättvis resursfördelning innebär att fatta beslut om utgifter på ett sätt som leder till faktisk jämlikhet bland barn. Resurser bör riktas på ett sätt som främjar jämlikhet. Staten ska undanröja alla diskriminerande hinder som kan försvåra för barnen att ta del av sina rättigheter (FN:s kommitté för barnets rättigheter)³.

Artikel 18, om föräldrars ansvar och statens stöd

Artikel 18 i konventionen reglerar statens roll gentemot föräldrarna och beskriver att staten ska erkänna föräldrarnas ansvar för barnets uppfostran och utveckling och att dessa ska låta sig vägledas av vad som bedöms vara barnets bästa. Staten ska ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare och vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Även om familjens struktur och storlek kan skifta tillgodoses alla små barns behov bäst tillsammans med ett litet antal personer som erbjuder beständiga relationer och god omvårdnad. Familjer som bryts upp, ekonomiska svårigheter som gör att föräldrar måste arbeta långt hemifrån och sjukdom och död försämrar dessa relationer. Barnomsorg av god kvalitet ses som statens ansvar och vägledas av en omsorg om barntillsyn för mycket små barn vars utvecklingsbehov har att göra med trygghet, varaktiga relationer med enskilda människor och stimulans i samarbete mellan barnet och en vuxen person. Det centrala i all barnomsorg måste vara barns rättigheter och det enskilda barnets bästa, och i vidare betydelse även barnets föräldrars rättigheter och deras bästa. Det är viktigt att personalen har aktuell teoretisk och praktisk insikt i barnets rättigheter och utveckling, att de tillämpar en barnfokuserad omsorg, läroplan och pedagogik och att de har tillgång till specialistresurser och stöd, inklusive ett tillsyns- och granskningssystem för offentliga och privata program, institutioner och tjänster (Unicef, 2008; CRC/C/GC/7).

FN:s kommitté för barnets rättigheter har kritiserat stater för ett nyttoinriktat förhållningssätt till barnomsorg, exempelvis när föräldrar uppmanas till att lämna sina barn på barndaghem under hela arbetsveckan i stället för att ge dem stöd så att de kan ta så stor del som möjligt i barnens uppfostran. Vidare har kommittén uppmanat stater att se över policys när det gäller tillgången till barnomsorg för barn till arbetslösa föräldrar, med beaktande av barnets rätt till utbildning och till fritidsaktiviteter, särskilt med beaktande av ansträngningarna att öka pedagogikens roll i förskolan

---

³ <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ak-19-svenska-formaterad.docx.pdf>

och fritidshemmen. Anställningsvillkor som hjälper förvärvsarbetande föräldrar att utöva sitt föräldraransvar ska eftersträvas (Unicef, 2008; CRC/C/GC/7; CRC/C/15/Add.101).

Artikel 31, om barnets rätt till lek, vila, fritid och kultur

FN:s kommitté för barnets rättigheter menar att artikel 31 behövs som påminnelse om att barn behöver ett visst eget utrymme mellan arbete och utbildning. Vila hänvisar till människans grundläggande behov av avkoppling och sömn. Fritid innebär tid och frihet att göra det en vill och rekreation handlar om aktiviteter en själv väljer för sitt mötes skull. Leken talar om att det är barns aktiviteter som är fri från vuxnas kontroll och inte nödvändigtvis behöver följa några regler.

Vidare menar kommittén att för liten vikt läggs vid barnets rätt till lek, vila, fritid och kultur. Det finns stora skillnader mellan olika länder kring tolkningen av hur många timmar den obligatoriska utbildningen vara och om och hur mycket skolarbete som ska göras utöver skolan. Kommittén ber ibland staterna överväga att minska skolarbetet, konkurrensen och påfrestningen i skolan, och att respektera barns rätt till vila, lek och att vara barn (Unicef, 2008; CRC/C/GC/7; CRC/C/15/Add.101).

Vad säger forskningen om barnomsorg och nattis?

Frågeställning

Hur små barns hälsa och utveckling påverkas av att vistas i barnomsorg på obekvämlig arbetstid – m.a.o. sena kvällar, nätter och helger – är en frågeställning som i viss mån belysts i forskning. Ett särskilt intressant perspektiv är barns anknytning⁴, eftersom trygg anknytning tycks vara en viktig friskfaktor i barns liv – en mängd studier⁵ har visat att trygg anknytning kan associeras med, eller understödjer utvecklandet av bl.a. kognitiv och social förmåga, positiv självkänsla, samt ger ett stöd vid psykiska påfrestningar senare i livet.

Den centrala frågeställningen blev därför – om, och under vilka omständigheter nätter på förskola tillsammans med andra personer än de som barnet har nära relation till, kan innebära påfrestning för barnets anknytning, eller försvåra möjligheterna för barnet att skapa en trygg anknytning till sina föräldrar (eller andra primära anknytningspersoner). Av särskilt intresse är hur små barn påverkas (0-3 år), eftersom de är i en intensiv utvecklingsperiod, samtidigt som de inte har hunnit utveckla särskilt mycket av egen förmåga att bemöta omgivningens krav – de är utlämnade till omgivningens ”goda vilja” och samtidigt särdeles känsliga för påfrestningar.

Resultat

En granskning av relevanta studier⁶ som jämfört hur små barn påverkas vid konventionell barnomsorg, respektive barnomsorg på kvällar/nätter/helger, visar att det senare alternativet under vissa omständigheter har en skadlig påverkan på anknytning och annan utveckling, men att det knappast är nätter i sig självt som är problematiskt – snarare är det andra faktorer, främst omsorgens kvalitet, som skapar det negativa sambandet. I viss mån påverkar också barnets konstitution. Studierna visar också att det vid högkvalitativ ”nattis”-verksamhet även kan finnas vissa fördelar, samt att det i ett vidare perspektiv är barnets hemförhållanden som utgör den

---

⁴ Anknytningsteorin begreppsliggör det känslomässiga bandet mellan det lilla barnet och dess primära vårdnadsgivare, och bygger på arbeten av bl.a. Bowlby. Teorin är väletablerad inom utvecklingspsykologin, och har på olika vis omsatts i omfattande forskning. Studier har visat att barn tillsammans med sina vårdnadsgivare etablerar konsistenta beteendemönster, vilka benämns som anknytningsmönster (eller anknytningsbeteende), och utgör den strategi som barn/vårdnadsgivare tillämpar när barnet utsätts för inre eller yttre stress – m.a.o. fara, hunger, trötthet o.s.v. Anknytning betecknas som ”trygg” eller varianter av ”otrygg”. Med att barnet utvecklat en ”trygg anknytning” menas att barnet uppfattar, och har en föreställning om, att det finns en eller flera vuxna (oftast förälder) som på ett konsekvent vis är tillgängliga, receptiva och kapabla att erbjuda barnet trygghet vid tillfällen av stress. När detta inte är fallet tillgriper barnet andra strategier, och anknytningsbeteendet betecknas som på olika vis ”otrygg”.

⁵ För referenser – se lista i bilaga

⁶ Forskningsartiklar publicerade i internationell press, sökta via Google Scholar. Sökord var ”attachment”, ”development”, ”daycare”, ”nightcare”, ”children” och ”kindergarten”. Referenser finns listade i bilaga.

viktigaste påverkansfaktorn för barnets utveckling. Nedan listas sammanfattningsvis de faktorer som lyfts fram i studierna:

Verksamhetens kvalitet: Riskfaktor	Främjande faktor
Hög omsättning i personalgrupp	Kontinuitet i relationer barn/personal
Hög omsättning i barngrupp	Kontinuitet i relationer barn/barn
Låg kompetens-/utbildningsnivå	Professionellt förhållningssätt
Låg personaltäthet	Hög grad av personals tillgänglighet
Brist på struktur, rutiner, scheman m.m.	Hög grad av förutsägbarhet skapar trygghet
Övrigt kvalitet – mat, miljö m.m.	-
	”Kompenserande” handlingar, som t.ex. extra engagemang, uppmärksamhet m.m.
Egenskaper hos barnet: högre sårbarhet	Lägre sårbarhet
Känsligt temperament	Robust temperament
Låg ålder (>2 år)	-
Kön – pojkar är känsligare än flickor	-

Slutsats

Slutsatsen utifrån granskningen blir sålunda att det - för att minimera påfrestningen på de små barnens utveckling – är angeläget att organisera och reglera verksamheten så att hög kvalitet uppnås. Man bör t.ex. eftersträva hög personaltäthet på avdelningen, god utbildningsnivå hos personalen och möjlighet till fortbildning/handledning, kontinuitet i relationerna mellan barn/personal, samt övriga kvalitetsmått. Verksamheten behöver också understödja kompenserande insatser och att särskild hänsyn tas till barn med låg ålder, känsligt temperament och problematiska kontextuella faktorer. En högkvalitativ ”nattis”-verksamhet behöver då inte medföra belastning på barnets utveckling, och kan i vissa avseenden även verka som en positiv faktor i barnets liv.

Lagstiftning, styrdokument och riktlinjer

Skollagen (2010:800)

4 kap. Kvalitet och inflytande,
Forum för samråd

13 § Vid varje förskole- och skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och de vårdnadshavare som avses i 12 §. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna.

Inom ramen för ett eller flera sådana forum som avses i första stycket ska barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att det finns forum för samråd enligt första stycket och för att informations- och samrådsskyldigheten enligt andra stycket fullgörs.

25 kap. Annan pedagogisk verksamhet,
Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds

5 § Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt.

Föräldrabalken (1949:381)

6 kap. Om vårdnad, boende och umgänge

2 § Ett barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år.

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

Om ansvaret i frågor som gäller barnets ekonomiska förhållanden finns bestämmelser i 9-15 kap. Lag (2014:377).

2 a § Barnets bästa skall vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge.

Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid

- risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och
- barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.

Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Lag (2006:458).

Omsorg på obekvämtid, en tolkning av lagen

Skolinspektionens rapport *Omsorg på obekvämtid*⁷ visar en granskning hur kommunerna tillämpar skollagen på olika sätt. Detta visar sig bland annat i att vissa kommuner tolkar lagen som att kommunen inte behöver erbjuda omsorg på obekvämtid samtidigt som andra kommuner tolkar lagen som att de ska erbjuda omsorg på obekvämtid. Olikheterna innebär att föräldrar i en kommun har möjlighet att arbeta morgnar, kvällar, helger och nätter och få hjälp med omsorgen, samtidigt som föräldrar i andra kommuner inte har denna möjlighet.

De olika tillämpningarna av skollagen innebär stora skillnader för de familjer som bor i en kommun där de inte har någon möjlighet att få omsorg på obekvämtid. I dessa kommuner måste föräldrarna själva bekosta omsorgen om de inte kan få hjälp av vänner och familj, och om det inte är möjligt – avstå från arbetet. Vid en strävanslagstiftning är det svårt att avgöra när en kommun har gjort tillräckligt för att uppnå lagens krav. Detta kan få till följd att en liten åtgärd från en kommun kan vara tillräcklig för att kommunen ska anses sträva. Som en följd kan en kommun som inte erbjuder föräldrar någon omsorg på obekvämtid ändå ha ansetts uppnå lagens krav. Svårigheterna att tolka strävanslagstiftningen påverkar också Skolinspektionens möjligheter att utöva tillsyn över verksamheter som omfattas av denna lagstiftning.

Skolinspektionen lyfter ett antal utvecklingsområden för att höja kvaliteten i erbjudandet av omsorg på obekvämtid.

Genomföra kartläggningar för att undersöka vilket behov som finns hos föräldrar.

Tillgängliggöra verksamheten för föräldrar.

Säkerställa att kvaliteten i omsorg på obekvämtid är god. Genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete som fångar de frågor som är specifika för verksamheten. Erbjud stöd till personalen, exempelvis genom kompetensutveckling.

I högre grad anpassa sitt erbjudande utifrån ett jämställdhets- och integrationsperspektiv. Detta för att erbjudandet inte ska förbise de grupper som är i störst behov av omsorg på obekvämtid.

Diskussion - vad kan vara barnets bästa?

Det är inte möjligt att ge ett entydigt, generellt svar i vilken omfattning kommunen ska erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid utifrån vad som är för enskilda barns bästa. Däremot går det att ge rekommendationer gällande kvaliteten kring verksamheten och strukturer för att fånga upp och anpassa verksamheten utifrån enskilda barns bästa. Dessa rekommendationer bör dock ses i sin helhet av barnomsorgen och inte enbart utifrån omfattningen barnet är på nattis.

Barnets behov av omsorg från vuxna, förskole-; skol- och fritidsdagen för barnet, behovet och rätten till lek, vila, fritid och kulturaktiviteter, sömnen, barnets familjesituation, en trygg anknytning och möjligheterna att vara med kompisar är några av de aspekter som påverkar i vilken omfattning barnet kan och bör vara i barnomsorgen på obekvämt arbetstid. En positiv utveckling och hälsan för barnet är viktigt, både idag och i framtiden för det enskilda barnet, för familjen och för kommunen och samhället i stort.

Ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv med hänsyn till små barns behov av anknytning, är det ytterst tveksamt att låta de yngsta barnen att sova borta från föräldrar och vårdnadshavare 7 dagar per vecka. Vart en maxgräns för antalet nätter eller antalet timmar i omsorgen går är i viss mån beroende av barnets ålder. Likaså berättar forskningen att det för barnets positiva utveckling beträffande bland annat anknytning är avgörande att verksamheten håller god kvalitet i fråga om personaltäthet, struktur, utbildningsnivå, kontinuitet i personalgrupp mm.

Det kan tänkas att åldersspannet, barn från ett år till och med 13 år, kan ses över i relation till hur omsorgen planeras och genomförs. Det kan vara så att de yngsta barnen, under 2 år, främst skulle gagnas av en förändring i verksamheten, där en mer hemmaliknande miljö skulle eftersträvas, alternativt omsorg i hemmet. Det anses dock i första hand mer angeläget att finna en maxgräns för antalet timmar barn i olika åldersgrupper bör vara i omsorgsverksamheten.

Ansökningsförfarandet ska vara enkelt, tydligt och en lätt väg in i verksamheten för de som ansöker om plats för sina barn. Det blir därför viktigt att under och efter inskolningen finna en struktur, eller tydliggöra en struktur för den kontinuerliga uppföljningen. Och utifrån det bedöma vad som är det bästa för enskilda barn i verksamheten och göra eventuella anpassningar därefter. I denna struktur bör det framgå att samtal med det enskilda barnet är en viktig del.

En förälders möjlighet till arbete och försörjning påverkar i allra högsta grad barnet, på kort och lång sikt. Det kan således i verksamheten bli en fråga om huruvida försörjningsmöjligheterna ges företräde framför barnets rätt till, och behov av omsorg av en förälder. Det antas att konsekvenserna av en eventuell ekonomisk utsatthet påverkar barnet negativt i större utsträckning än begränsade fritidsmöjligheter som resultat av omsorg på nattis. Här finns således en eventuell intressekonflikt. I de fall det skulle vara för barnets bästa med en mindre, eller annan omfattning av nattis men där förälderns behov av nattisplats väger tyngre bör kompensande åtgärder diskuteras. I riktlinjerna/rekommendationerna för kvalitet i verksamheten bör ett ställningstagande tydliggöras, vilken tyngd barnets bästa eller barnrättsperspektivet ges vid en eventuell intressekonflikt.

I de fall kommunens beslut strider mot barnets bästa ska enligt barnkonventionen kompensande åtgärder sättas in. Det kan exempelvis röra sig om att nattisverksamheten skapar förutsättningar för det enskilda barnet att utöva sina fritidsintressen eller genomför utökade aktiviteter och utflykter som gagnar barnet.

Slutsatser och rekommendationer

Utifrån ett barnrättsperspektiv ska nattis möjliggöra för alla barn att ha en plats, där inget barn diskrimineras. Likaså ska verksamheten utformas utifrån vad som är bäst för det enskilda barnet, på kort och lång sikt. Verksamheten ska möjliggöra för barnet att utvecklas och nå sin fulla potential och barnet ska kunna påverka verksamheten.

Det ska vara enkelt och tillgängligt att ansöka om en plats. Det ska också vara allmänt känt av invånarna att kommunen erbjuder nattisplatser. Beviljandet av plats utgår från de riktlinjer som är framtagna.

När det gäller omfattningen av barnomsorg på obekväm arbetstid så behövs det sättas en maxgräns, utifrån olika åldersgrupper med hänsyn till de yngre barnen. Det är helheten och det totala antalet timmar som barnet är i barnomsorg både på dagtid och på obekväm arbetstid som har betydelse för barnet.

Huruvida nattis ska vara öppet på storhelger behöver utredas vidare. I vilken utsträckning behovet finns, ekonomiska aspekter samt barnens tankar om storhelger behöver undersökas innan beslut kan tas om öppet under storhelger.

För att säkerställa det enskilda barnets bästa behöver det finnas en struktur för individuell uppföljning efter inskolningen. I den individuella uppföljningen ska hänsyn tas till barnets egen åsikt och det ska det framgå att det totala antalet omsorgstimmar inte överstiger maxgränsen utifrån olika åldersgrupper. Ett formulär/dokument ska tas fram som beskriver uppföljningen och vilka frågor som ska besvaras.

Strukturen för hur barnen på nattis har inflytande och att verksamheten är åldersanpassad behöver tydliggöras. Det kan röra sig om att årligen avsätta verksamhetsmedel för åldersanpassade aktiviteter efter dialog med barnen, eller använda kommunens övriga resurser såsom kommunens fordon för aktiviteter.

Då ingen utvärdering skett av verksamheten föreslås att en sådan genomförs inom en femårsperiod. I utvärderingen ska barns egna åsikter om verksamheten tydligt ingå.

Slutligen för att säkerställa barnets bästa i verksamheten skall det finnas kontinuitet och rätt kompetens i personalgruppen. För att säkra verksamhetens kvalitet på lång sikt bör det tas fram riktlinjer, en slags kvalitetsdeklaration som säkrar barnrättsperspektivet. I riktlinjen/kvalitetsdeklarationen ska det framgå att barnets bästa alltid ska prioriteras och vid eventuella intressekonflikter ska barnrättsperspektivet väga mycket tungt. I de fall beslut tas som går emot barnets bästa bör kompensande åtgärder sättas in.

Referenslista:

Artiklar om barns anknytning och utveckling:

1. Bernier, A., Beauchamp, M.H., Carlson, S.M., & Lalonde, G. (2015). A secure base from which to regulate: Attachment security in toddlerhood as a predictor of executive functioning at school entry. *Developmental Psychology, 51*, 1177–1189.
2. Van IJzendoorn, M. H., & van Vliet-Visser, S. (1988). The relationship between quality of attachment in infancy and IQ in kindergarten. *The Journal of genetic psychology, 149*(1), 23-28.
3. Sagi-Schwartz, A., & Aviezer, O. Correlates of Attachment to Multiple Caregivers in the Haifa Longitudinal Study: Kibbutz Children from Birth to Emerging Adulthood.
4. Moss, E., Bureau, J. F., Béliveau, M. J., Zdebik, M., & Lépine, S. (2009). Links between children's attachment behavior at early school-age, their attachment-related representations, and behavior problems in middle childhood. *International Journal of Behavioral Development, 33*(2), 155-166.
5. Van IJzendoorn, M. H. (1990). Daycare and preschool: Quality of infant-caregiver attachment affects sociability in preschool.
6. Lyons-Ruth, K., Easterbrooks, M.A., & Cibelli, C.D. (1997). Infant attachment strategies, infant mental lag, and maternal depressive symptoms: predictors of internalizing and externalizing problems at age 7. *Developmental Psychology, 33*, 681-692.

Artiklar om barnomsorgs påverkan på barns anknytning och annan utveckling:

7. Aviezer, O., & Sagi-Schwartz, A. (2008). Attachment and non-maternal care: Towards contextualizing the quantity versus quality debate. *Attachment & human development, 10*(3), 275-285.
8. Sagi, A., Koren-Karie, N., Gini, M., Ziv, Y., & Joels, T. (2002). Shedding further light on the effects of various types and quality of early child care on infant–mother attachment relationship: The Haifa study of early child care. *Child development, 73*(4), 1166-1186.
9. NICHD Early Child Care Research Network. (2001). Nonmaternal care and family factors in early development: An overview of the NICHD Study of Early Child Care, i Grossmann, K. E., Grossmann, K., & Waters, E. (Eds.). (2006). *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*. Guilford Press, 3-36
10. Vorria, P., Papaligoura, Z., Dunn, J., Van IJzendoorn, M. H., Steele, H., Kontopoulou, A., & Sarafidou, Y. (2003). Early experiences and attachment relationships of Greek infants raised in residential group care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 44*(8), 1208-1220.
11. Smyke, A. T., Dumitrescu, A., & Zeanah, C. H. (2002). Attachment disturbances in young children. I: The continuum of caretaking casualty. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 41*(8), 972-982.
12. Aviezer, O., Van IJzendoorn, M. H., Sagi, A., & Schuengel, C. (1994). "Children of the dream" revisited: 70 years of collective early child care in Israeli kibbutzim. *Psychological Bulletin, 116*(1), 99.
13. Aviezer, O., Sagi, A., Joels, T., & Ziv, Y. (1999). Emotional availability and attachment representations in kibbutz infants and their mothers. *Developmental Psychology, 35*(3), 811.
14. Anme, T., Tanaka, H., Shinohara, R., Sugisawa, Y., Tanaka, E., Tong, L., ... & Mochizuki, H. (2010). Effectiveness of Japan's extended/night child care: A five-year follow up. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2*(2), 5573-5580.
15. Anme, T., Shinohara, R., Sugisawa, Y., Tong, L., Tanaka, E., Tomisaki, E., ... & Sugita, C. (2012). Health of school-aged children in 11+ hours of center-based care. *Creative Education, 3*(02), 263.

Länkar :

Unicef 2008,

http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/080125/81db21f2994036a27e03853ac1d679b7/Handbok%20om%20barnkonventionen%20-%20UNICEF.pdf

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ak-07-genomforandet-av-barnets-rattigheter-under-tidig-barndom.pdf>

FN:s kommitté för barnets rättigheter, CRC/C/GC/7

CRC/C/15/Add.101 (1999)

<https://orust.se/download/18.1c31b39415efb271e3160082/1508249058533/Regler%20för%20Barnomsorg%20på%20obekvämlig%20arbetstid.pdf>

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/nattis/slutrapport-omsorg-pa-obekvam-tid>

Barnombudsmannen, 2018) https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/provning-av-barnets-basta---slutversion-25-september-2018_ksf_2.pdf